

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. juuli 1972*

[...]

Kohtuasjas 48-69,

Imperial Chemical Industries Ltd. (edaspidi „ICI”), asukoht London ja Manchester, abistajad ja esindajad: C. R. C. Wijckerheld Bisdom ja B. H. Ter Kuile, Madalmaade Hoge Raadi advokaadid, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o advokaat J. Loesch, rue Goethe 2,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunikud J. Thiesing, G. Marchesini ja J. Griesmar õiguslike esindajate ülesannetes, keda abistab professor W. Van Gerven, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o õigusnõunik E. Reuter, boulevard Royal 4,

kostja,

mille esemeks on nõue kuulutada kehtetuks komisjoni 24. juuli 1969. aasta otsus, mis avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas L 195, 7.8.1969, lk 11 jj ja mis puudutab EMÜ asutamislepingu artikli 85 alusel algatatud menetlust (IV/26.267 – värvained),

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed J. Mertens de Wilmars ja H. Kutscher, kohtunikud A. M. Donner, A. Trabucchi (ettekandja), R. Monaco ja P. Pescatore,

kohtujurist: H. Mayras,
kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

---

* Kohtumenetluse keel – hollandi.

1. On kindlaks tehtud, et ajavahemikul 1964. aasta jaanuarist 1967. aasta oktoobrini toimus ühenduses kolm üldist ja ühesugust värvainete hinna tõusu.
2. 7.–20. jaanuarini 1964. aastal toimus Itaalias, Madalmaades, Belgias ja Luksemburgis ühesugune 15-protsendiline aniliini põhjal valmistatud värvainete hinna tõus, mis ei puudutanud teatavaid värvainete liike.
3. Samasugune hinnatõus toimus 1. jaanuaril 1965. aastal Saksamaal.
4. Samal päeval tõstsid peaaegu kõik tootjad kõikides ühisturu riikides peale Prantsusmaa 10% võrra nende värvainete ja pigmentide hindu, mida 1964. aasta hinnatõus ei puudutanud.
5. Et ettevõtte ACNA ei läinud kaasa 1965. aasta hinnatõusuga Itaalia turul, ei tõstnud ka teised ettevõtted oma hindu sellel turul, kuigi see hinnatõus oli juba välja kuulutatud.
6. 1967. aasta oktoobri keskel tõstsid hindu peaaegu kõik värvainetootjad, välja arvatud Itaalia ettevõtted, hinnatõusu ulatus Saksamaal, Madalmaades, Belgias ja Luksemburgis oli 8% ning Prantsusmaal 12%.
7. Nende hinnatõusude tõttu algatas komisjon 31. mai 1967. aasta otsusega määruse nr 17/62 artiklis 3 sätestatud menetluse seitsmeteistkümne ühisturu riikides ja väljaspool neid riike registreeritud värvainetootja ning nende ettevõtete arvukate filiaalide ja esinduste vastu seoses EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 sätete eeldatava rikkumisega.
8. Oma 24. juuli 1969. aasta otsuses leidis komisjon, et kõnealused hinnatõusud olid asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 keelatud kooskõlastatud tegevuse tulemus järgmiste ettevõtete vahel:
  - Badische Anilin- und Soda-Fabrik AG (BASF), Ludwigshafen,
  - Cassella Farbwerke Mainkur AG, Maini-äärne Frankfurt,
  - Farbenfabriken Bayer AG, Leverkusen,
  - Farbwerke Hoechst AG, Maini-äärne Frankfurt,
  - SA Francaise des matieres colorantes, Pariis
  - Azienda Colori Nazionali Affini S.P.A. (ACNA), Milano,
  - Ciba SA, Basel,
  - J. R. Geigy SA, Basel,
  - Sandoz SA, Basel, ja
  - Imperial Chemical Industries Ltd (ICI), Manchester.
9. Sellest tulenevalt määras komisjon 50 000 arvestusühiku suuruse trahvi kõikidele neile ettevõtetele, välja arvatud ACNA, kellele määratud trahvi suurus oli 400 000 arvestusühikut.
10. Euroopa Kohtu kantseleis 1. oktoobril 1969. aastal registreeritud avaldusega algatas ettevõtte Imperial Chemical Industries Ltd lagi selle otsuse vastu.

Protseduurilised ja formaalsed küsimused

Haldusmenetlust puudutavad küsimused

a) Süüdistus „süüdistuste teatise” allkirjastamise kohta komisjoni ametniku poolt

11. Hageja väidab, et komisjoni määruse nr 99/63 artiklis 2 sätestatud süüdistustest teatamine ei toimunud nõuetekohaselt, kuna teatisele oli volituste alusel alla kirjutanud konkurentsi peadirektor, samas kui komisjoni ülesannete selline edasivolitamine ei ole lubatud.

12. Konkurentsi peadirektor kirjutas alla süüdistuste teatisele, mis hõlmas konkurentsiküsimustes pädeva komisjoniliikme poolt komisjoni antud volituste raames eelnevalt kinnitatud süüdistusi.

13. Kõnealune ametnik ei tegutsenud seega mitte talle volitustega antud võimutäiuse alusel, vaid lihtsalt pädeva komisjoniliikme antud allkirjaõiguse volituse alusel.

14. Sellise volitamise puhul on tegemist ühenduse teenistuste sisekorraldusest tuleneva meetmega, mis on kooskõlas 8. aprilli 1965. aasta lepingu (millega luuakse ühtne nõukogu ja ühtne komisjon) artikli 7 alusel vastu võetud ajutise sisemääruse artikliga 27.

15. Seega ei ole esitatud väide põhjendatud.

b) Süüdistus, mis puudutab erinevusi „süüdistuste teatise” ja haldusmenetluse alustamise otsuse vahel

16. Hageja väidab, et süüdistuste teatis hõlmab hinnatõuse, mis toimusid pärast menetluse alustamise otsuse tegemist, kusjuures teatises on mainitud ka võimalikku trahvide määramist, samas kui menetluse alustamise otsuses viidatakse üksnes rikkumiste tuvastamise menetlusele.

17. Komisjoni seisukohta nende ettevõtete osas, kelles suhtes on alustatud menetlust konkurentsieeskirjade rikkumise tõttu, väljendab üksnes süüdistuste teatis, mitte menetluse alustamise otsus.

18. Kui ajavahemikul otsuse tegemisest kõnealuse teatise saatmiseni jätkavad või taasalustavad ettevõtted seda laadi tegevust, mille tõttu komisjon otsustas menetluse alustada, ei ole tegemist kaitseõiguse rikkumisega, kui süüdistuste teatises kajastatakse selliseid tegevusi, mis on lihtsalt varasemate tegevuste jätk, see vastab muu hulgas ka haldustoimingute ökonoomsuse põhimõttele.

19. Menetluse alustamise otsus, milles osutatakse „eriti” määruse nr 17 artiklile 3 ja artikli 9 lõigetele 2 ja 3, osutatakse samas sellele määrusele ka tervikuna, seega ka artiklile 15, mis käsitleb trahve.

20. Seega ei ole esitatud väited põhjendatud.

c) Süüdistused kaitseõiguste rikkumises

21. Hageja heidab komisjonile ette, et too osutab vaidlustatud otsuses sellistele asjaoludele, mida ei olnud mainitud süüdistuste kokkuvõttes ning mille suhtes hageja ei saanud seega haldusmenetluse käigus seisukohta võtta.

22. Selleks, et tagada kaitseõigused haldusmenetluses, piisab, kui ettevõtteid teavitatakse peamistest faktilistest asjaoludest, millel süüdistused põhinevad.

23. Süüdistuste kokkuvõttest ilmneb, et hagejale süüks pandavad asjaolud olid selles sõnaselgelt esitatud.

24. Kõnealune kokkuvõte hõlmab kõiki nõutavaid andmeid hageja vastu esitatud süüdistustest arusaamiseks, eeskätt tingimusi, mille kohaselt 1964., 1965. ja 1967. aasta hinnatõusud välja kuulutati ja teostati.

25. Vaidlustatud otsusega tehtud muudatusi sündmuste täpse kulu kohta, mille osas asjaosalised esitasid komisjonile teavet alles haldusmenetluse käigus, ei saa kõnealuse etteheitega seostada.

26. Seega ei ole esitatud väited põhjendatud.

d) Süüdistus seoses ärakuulamise protokolliga

27. Hageja heidab kostjale ette, et kostja on teinud otsuse enne seda, kui hageja jõudis esitada oma märkused asjaosaliste ärakuulamise protokolliga kohta.

28. Komisjoni määruse nr 99/63 artikli 9 lõikes 4 on sätestatud, et kõik ärakuulatud isikud peavad oma peamiste ütluste protokollid läbi lugema ja kinnitama.

29. Selle nõude eesmärk on ärakuulatud isikutele tagada, et protokoll vastab nende peamistele ütlustele.

30. 10. detsembril 1968. aastal toimunud ärakuulamise protokoll edastati hagejale alles 27. juunil 1969, s.t ligikaudu neli nädalat enne otsuse vastuvõtmist.

31. Kuigi komisjon ei ole protokollide edastamisega kiirustanud, saab hageja poolt esile toodud hilinemine mõjutada otsuse õiguspärasust vaid juhul, kui tekivad kahtlused antud ütluste edastamise täpsuses.

32. Et antud juhul ei ole seda väidetud, ei saa esiletoodud puudus vaidlusalust otsust olemuslikult kahjustada.

33. Seetõttu ei ole esitatud süüdistus põhjendatud.

Otsuse teatamisega seotud asjaolu

34. Hageja väidab, et komisjon on rikkunud asutamislepingu sätteid või vähemalt olulisi eeskirju, nähes vaidlustatud otsuse artiklis 4 ette, et otsusest teatamine võib toimuda ühisturu riigis registreeritud hageja filiaali aadressil, ja toimides vastavalt sellele artiklile.

35. Saksamaal asuv hageja filiaal, mille aadressil komisjon otsusest teatas, ei ole selles küsimuses oma emaettevõtelt volitust saanud ning Saksamaa õigusaktide kohaselt ei ole tal kohustust oma emaettevõttele kõnealuseid dokumente edastada.

36. Asutamislepingu artikli 191 teises lõigus on sätestatud, et „otsused tehakse teatavaks neile, kellele need on adresseeritud, ning need jõustuvad sellisel teatavakstegemisel”.

37. On ilmne, et vaidlustatud otsuse artikkel 4 ei saa seda kehtestatud korda muuta.

38. Seega tuleb hageja väide tunnistada õigeks.

39. Samas on otsusest teatamise korra rikkumise puhul tegemist asjaoluga, mis on õigusakti suhtes väline, seega ei saa see kahjustada õigusakti ennast.

40. Teatavatel juhtudel võivad sellised rikkumised aga takistada ettenähtud vaidlustamisaja algamist.

41. Asutamislepingu artikli 173 viimases lõigus on sätestatud, et komisjoni üksikõigusaktide tühistamisnõuete jaoks ette nähtud vaidlustamisaeg algab otsuse teatavakstegemisest hagejale või selle puudumisel päevast, mil adressaat sai otsusest teada.

42. Antud juhul on kindel, et hageja sai otsuse sisust täies ulatuses teada ning et ta kasutas ettenähtud aja piires oma õigust otsus vaidlustada.

43. Sellistel asjaoludel muutub küsimus võimalikest teatamist puudutavatest rikkumistest ebaoluliseks.

44. Seetõttu jäetakse kõnealused väited ebaolulisuse tõttu läbi vaatamata.

Aegumisega seotud asjaolu

45. Hageja väidab, et vaidlustatud otsus on vastuolus asutamislepingu ja selle kohaldamiseeskirjadega, kuna komisjon on ületanud kõik mõistlikud ajapiirangud sellega, et alustas 31. mail 1967. aastal menetlust 1964. aasta jaanuaris toimunud hinnatõusu kohta.

46. Õigusaktidega, milles sätestatakse komisjoni pädevus määrata konkurentsieeskirjade rikkumise korral asjaomastele pooltele trahve, ei nähta ette mitte mingit aegumist.

47. Aegumise puhul peab selle tähtaeg olema varem kindlaks määratud.

48. Selle tähtaja kindlaksmääramine ja aegumise korra kehtestamine on ühenduse seadusandja pädevuses.

49. Asjakohase õigusakti puudumisel ei võimalda õiguskaitse põhioõue komisjonil lõputult edasi lükata trahvide määramise õiguse rakendamist, kuid antud juhul ei saa komisjoni tegevust käsitleda takistusena selle pädevuse rakendamiseks seoses 1964. ja 1965. aasta toimingutega.

50. Seega ei ole kõnealune väide põhjendatud.

Kooskõlastatud tegevusega seotud sisulised asjaolud

Poolte väited

51. Hageja süüdistab komisjoni selles, et too ei ole tõendanud kooskõlastatud tegevust asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses mitte ühegi hinnatõusu puhul vaidlustatud otsuses nimetatud kolmest hinnatõusust.

52. Kõnealusel otsuses on leitud, et 1964., 1965. ja 1967. aasta hinnatõusudega seotud kooskõlastatud tegevuse esimeseks tõendiks on eri tootjate poolt rakendatud värvainete hinnatõusu ühesugune määr eri riikides kõikide kõnealuste hinnatõusude puhul, välja arvatud väga üksikud erandid, samuti kõnealuste hinnatõusude kohaldamine alates lähedasest või isegi samast kuupäevast.

53. Neid hinnatõuse ei ole võimalik põhjendada üksnes sellega, et turg on oligopoolse struktuuriga.

54. Ei saa pidada tõenäoliseks, et ühist turgu varustavad peamised tootjad tõstavad eelneva kooskõlastuseta mitmel järjestikusel korral sama protsendimäära võrra, sisuliselt samal ajal ühe ja sama olulise tooterühma hindu, kusjuures tooterühm hõlmab eritooteid, mille asendatavus on väike või puudub täiesti, lisaks toimub see hinnatõus mitmes riigis, kus värvaineturud on erinevad.

55. Komisjon on kohtule väitnud, et kooskõlastus ei tähenda tingimata seda, et asjaomased pooled on teatava toimimisviisi jaoks koostanud ühise kava.

56. Kooskõlastatud tegevuse jaoks piisab, kui nad on eelnevalt kokku leppinud suhtumisviisis, mida neil on kavas rakendada, nii et iga asjaosaline võib oma toiminguid kavandada teadmises, et konkurendid toimivad samamoodi.

57. Hageja väidab, et vaidlustatud otsus põhineb asjaomaste toodete turu ebapiisaval analüüsil ning kooskõlastatud tegevuse ekslikul määratlusel, hageja väitel on kooskõlastatud tegevuse puhul tegemist oligopolis osalejate teadliku paralleelse käitumisega, samas kui antud juhul oli tegemist iga ettevõtte iseseisva otsusega, mis oli tingitud objektiivsetest majanduslikest asjaoludest, eeskätt vajadusest tõsta värvainetootmise liialt madalat kasumlikkust.

58. Kõnealuste toodete hinnad langesid väidetavalt pidevalt, kuna nende turgu iseloomustas tugev tootjavaheline konkurents, mis ei hõlmanud mitte üksnes toodete ja

klientidele pakutava tehnilise abi kvaliteeti, vaid ka hindu, ja millega kaasnesid suured peamistele ostjatele pakutavad allahindlused.

59. Hinnatõusu määrade võrdsuse põhjuseks oli väidetavalt asjaolu, et ettevõtete seas oli olemas „hinnaliider”.

60. Et kõik ettevõtted toodavad väga erinevaid värvaineid, ei ole hageja väitel võimalik hinnatõusu toodete lõikes eristada.

61. Samas, kui omavahel asendatavate toodete puhul rakendada erinevat hinnatõusu, ei ole see laopinna piiratuse ja suurema nõudluse tõttu ning seoses sisseseade ümberseadistamiseks vajaliku ajaga majanduslikult otstarbekas või viib laastava hinnasõjani.

62. Seejuures moodustavad omavahel asendamatud värvained tootjate käibes vaid väikese osa.

63. Võttes arvesse turu eripärasid ja üldist pidevat hinnataseme liikumist, võis iga oligopoli kuuluv ja hindu tõsta otsustav ettevõtte väidetavalt iseenesest eeldada, et samamoodi käituvad tema konkurendid, kellel on samalaadsed probleemid kasumlikkusega.

Kooskõlastatud tegevuse mõiste

64. Kui asutamislepingu artiklis 85 eristatakse kooskõlastatud tegevuse mõistet ettevõtjatevaheliste kokkulepete mõistest ja ettevõtjate ühenduste otsuste mõistest, siis tuleb seda mõista sellisel viisil, et kõnealuse artikli keeldusid kohaldatakse teatavale ettevõtetevahelisele koostööle, mis ei jõua küll tegeliku kokkuleppe sõlmimiseni selle otseses tähenduses, kuid mis asendab teadlikult nende ettevõtete vahelist tegelikku koostööd konkurentsi tingimustes.

65. Oma olemuselt ei ole kooskõlastatud tegevusel kõiki kokkuleppe tunnuseid, tegemist võib olla teatava koordineerimistegevusega, mis väljendub selles osalevate poolte tegevuse laadis.

66. Kuigi ainult toimingute paralleelsusest ei piisa kooskõlastatud tegevuse kindlakstegemiseks, on selle puhul siiski tegemist ühe olulise tunnusega, kui seetõttu tekivad sellised konkurentsitingimused, mis ei vasta tavalistele turul valitsevatele tingimustele, võttes arvesse toodete laadi, ettevõtete suurust ja arvu ning turu kogumahtu.

67. Just sellise olukorraga on tegemist, kui paralleelsete toimingute abil püüavad asjaosalised saavutada ühtlast hinnataset, mis erineb konkurentsitingimustes välja kujunenud hinnatasemest, kusjuures stabiliseerunud olukord kahjustab toodete tegelikku vaba liikumist ühisturu raames ning piirab tarbijate ja nende varustajate valikuvõimalusi.

68. Küsimusele, kas antud juhul on tegemist kooskõlastatud tegevusega, on võimalik nõuetekohaselt vastata vaid sel juhul, kui kõiki vaidlustatud otsuses esile toodud tegureid

ei käsitleta eraldi, vaid üheskoos, ning kui seejuures võetakse arvesse kõnealuste toodete turu eripärasid.

Värvainete turu eripärad

69. Värvainete turgu iseloomustab asjaolu, et 80% selle turu toodangust pärineb kümnekonnalt tootjalt, kelle puhul on tavaliselt tegemist märkimisväärselt suurte ettevõtetega, kelle tegevus hõlmab lisaks värvainete tootmisele ka teiste kemikaalide või farmaatsiatoodete valmistamist.

70. Kõnealuste tootjate tootmisstruktuurid ja seega ka ettevõtete endi struktuurid on äärmiselt erinevad, see muudab nende jaoks keeruliseks konkureerivate tootjate kulude väljauurimise.

71. Toodetavate värvainete hulk on väga suur, iga ettevõtte toodab üle tuhande värvaine.

72. Tavaliste värvainete puhul on nende toodete vastastikune asendatavus küllaltki suur, samas on see asendatavus erivärvainete puhul väga väike või puudub täiesti.

73. Erivärvainete puhul läheneb olukord turul teatavatel juhtudel oligopolilaadsele olukorrale.

74. Et värvainete hind mõjutab kasutajaettevõtte lõpptoodangu hinda vaid suhteliselt vähe, on värvainete nõudluse paindlikkus kogu turu ulatuses küllaltki väike ja soodustab lühiajaliselt hindade tõusu.

75. Samas suureneb värvainete üldine nõudlus pidevalt, see võimaldab tootjatel rakendada selliseid meetmeid, mis võimaldavad neil osaleda selle põhjuseks olevas majanduskasvus.

76. Ühenduses iseloomustab värvainete turgu viie riigisisese turu eraldumine, kusjuures hinnatase neil turgudel on erinev ning neid erinevusi ei ole võimalik põhjendada nende riikide tootjate erisuguste kulude ja koormistega.

77. Tundub, et ühisturu käivitamine ei ole sellele olukorrale mõju avaldanud, sest riikidevahelised hinnaerinevused ei ole vähenenud.

78. Seevastu on selgunud, et igal riigisisesel turul on oma oligopoolsed tunnused ja enamiku puhul neist turgudest kujuneb hinnatase välja „hinnaliidri” mõjutusel, kes teatavatel juhtudel on sama riigi kõige suurem tootja, teistel juhtudel aga teise liikmesriigi või kolmanda riigi tootja, kes tegutseb kõnealuses riigis oma filiaali kaudu.

79. Asjatundjate hinnangul on selline killustatus põhjustatud vajadusest pakkuda kasutajatele kohapealset tehnilist abi ning tagada tavaliselt väikesemahuliste tellimuste kohene täitmine, seetõttu varustavad tootjad üldjuhul oma eri liikmesriikides asuvaid filiaale ja tagavad nende esinduste ja ladude võrgu abil tarbijaettevõtete abistamise ja nende spetsiifiliste tellimuste täitmise.

80. Menetluse käigus esitatud andmetest ilmneb, et isegi kui tootja astub teises liikmesriigis asuva suurema kasutajaga otsesidemettesse, kujuneb hind üldjuhul ikkagi lähtuvalt riigisisese turu hinnatasemest.

81. Kuigi sel viisil toimides kohanevad tootjad värvainete turu eripäradega ja oma klientuuri vajadustega, on selle tulemuseks siiski turu killustumine, mis oma olemuse tõttu võib konkurentsi mõju muuta ebahütlaseks, sulgeda kasutajad riigisisesele turule ja takistada tootjate üldist konkureerimist kogu ühisturu ulatuses.

82. Vaidlusalustele asjaoludele tuleb anda hinnang lähtuvalt värvainete turu toimimise kontekstist.

1964., 1965. ja 1967. aasta hinnatõusud

83. Vaidlusaluses otsuses nimetatud 1964., 1965. ja 1967. aasta hinnatõusud on omavahel seotud.

84. Saksamaal 1. jaanuaril 1965. aastal toimunud aniliinvärvainete hinnatõusu puhul oli tegelikult tegemist 1964. aasta jaanuaris Itaalias, Madalmaades, Belgias ja Luksemburgis toimunud hinnatõusu laienemisega sellele riigisisesele turule.

85. 1. jaanuaril 1965. aastal kõikides liikmesriikides peale Prantsusmaa toimunud teatavate värvainete ja värvipigmentide hinnatõus hõlmas kõiki tooteid, mille hind esimese hinnatõusu käigus ei tõusnud.

86. See, et 1967. aasta sügisel toimunud 8-protsendilise hinnatõusuga samal ajal toimus Prantsusmaal 12-protsendiline hinnatõus, oli tingitud sellest, et tekkis vajadus jõuda järele 1964. ja 1965. aastal tõusnud hindadele, kuna kehtestatud hinnakontrollimehhanismi tõttu see turg nendes hinnatõusudes ei osalenud.

87. Seega ei saa neid kolme hinnatõusu vaadelda üksteisest eraldi, kuigi nende toimumise tingimused ei olnud ühesugused.

88. Kõik kõnealused ettevõtted teatasid 1964. aastal hinnatõusust ja rakendasid seda seejärel kohe, esimesena tegi seda CIBA Itaalia filiaal, kes 7. jaanuaril 1964. aastal CIBA Šveitsi ettevõtte korraldusel teatas 15-protsendilisest hinnatõusust ja rakendas seda seejärel kohe, teised Itaalia turu ettevõtted järgisid teda kahe-kolme järgmise päeva jooksul.

89. ICI Hollandi filiaal rakendas 9. jaanuaril samasugust hinnatõusu Madalmaade turul ning Bayer tegi samal päeval sedasama Belgia-Luksemburgi turul.

90. Väikeste erinevustega ühelt poolt Saksamaa ettevõtete ja teiselt poolt Šveitsi ja Suurbritannia ettevõtete rakendatud hinnatõusude vahel hõlmasid kõnealused hinnatõusud eri tootjate ja turgude puhul üht ja sama tooterühma, s.t suuremat osa aniliini põhjal valmistatud värvaineid peale värvipigmentide, toiduvärvide ja kosmeetikatoodete.

91. 1965. aasta hinnatõusu puhul teatasid mõned ettevõtted hindade tõstmisest ette, Saksamaa puhul oli tegemist 15-protsendilise hinnatõusuga nende toodete puhul, mille hind teistel turgudel oli juba tõusnud, ja 10-protsendilise hinnatõusuga nende toodete puhul, mida varasem hinnatõus ei olnud veel puudutanud, need teated esitati ajavahemikus 14. oktoobrist 28. detsembrini 1964.

92. Esimese sellise teate esitas BASF 14. oktoobril 1964. aastal, sellele järgnesid Bayer 30. oktoobril ja Cassella 5. novembril.

93. Hinnatõusu rakendati samal ajal alates 1. jaanuarist 1965. aastal kõikidel turgudel peale Prantsusmaa, kus hinnad olid külmutatud, ja Itaalia, kus Itaalia peamise tootja ACNA keeldumise tõttu hinnatõusus osalemisest loobusid ka ülejäänud ettevõtted oma toodete hinna tõstmisest.

94. Lisaks keeldus ACNA tõstmast oma hindu 10 protsendi võrra ka Saksamaa turul.

95. Ülejäänud osas oli hinnatõus üldine, hõlmates kõiki vaidlustatud otsuses nimetatud ettevõtteid ilma suuremate erinevusteta toodete valiku osas.

96. Mis puudutab 1967. aasta hinnatõusu, siis teatas ettevõtte Geigy oma kavatsusest tõsta alates 16. oktoobrist 1967. aastal müügihindu 8% võrra Baselis 19. augustil 1967. aastal toimunud koosolekul, kus osalesid kõik vaidlustatud otsuses nimetatud ettevõtted peale ACNA.

97. Samal koosolekul teatasid ka Bayeri ja Francolori esindajad, et nende ettevõtted kavatsevad hindu tõsta.

98. Septembri keskel teatasid kõik vaidlustatud otsuses nimetatud ettevõtted 8-protsendilisest, Prantsusmaa puhul 12-protsendilisest hinnatõusust, mis pidi rakenduma alates 16. oktoobrist. Eriolukord oli ainult Itaalias, kus ACNA keeldus taas oma hindu tõstmast, kuigi kõnealune ettevõtte nõustus hinnatõusuga ühinema kahel ülejäänud turul, kuid mitte alates 16. oktoobrist.

99. Üheskoos vaadelduna annavad kolm järjestikust hinnatõusu tunnistust järjest süvenevast koostööst kõnealuste ettevõtete vahel.

100. Pärast 1964. aasta kogemust, mille korral hinnatõusust teatamine ja selle rakendamine toimus samal ajal, hõlmates siiski teatavaid erinevusi selle alla kuuluvate toodete osas, võib 1965. ja 1967. aasta hinnatõusude puhul näha teist toimimisviisi, mille puhul hinnatõusu algatanud ettevõtted BASF ja Geigy teatasid oma hinnatõusust teatava aja ette, võimaldades ülejäänud ettevõtetel jälgida turgude reaktsioone ning seejärel hinnatõusudega ühineda.

101. Etteteatamisega kaotati eri ettevõtete vahel igasugune kahtlus edasiste toimingute osas, sellega kõrvaldati ka suures osas tavaline äririsk, mis on seotud iga iseseisvalt tehtava muudatusotsusega ühel või mitmel turul.

102. See väide on seda enam tõene, et need etteteatamised, mille tulemusel toimusid värvainete turul üldised ja sama suured hinnatõusud, muutsid kõnealused turud nende hinnatõusude protsendimäära suhtes läbipaistvateks.

103. Selliselt toimides kaotasid need ettevõtted hindade osas sellelt turult ajutiselt teatavad konkurentsitingimused, mis takistavad ühesuguste paralleelsete toimingute läbiviimist.

104. Kõnealuste toimingute spontaansuse puudumist kinnitab teiste turul toimivate tegurite vaatlus.

105. Võttes arvesse turul tegutsevate tootjate arvu, tuleb värvainete Euroopa turgu vaadelda oligopolina selle sõna kitsas tähenduses, mille puhul hindade konkurentsi rolli ei saa enam oluliseks pidada.

106. Kõnealused tootjad on piisavalt tugevad ning nende arv on piisavalt suur, et tekitada arvestatavalt suur võimalus, et hinnatõusu ajal mõned neist ettevõtetest ei lähe sellega kaasa, vaid püüavad suurendada oma suhtelist turuosa iseseisva käitumisviisiga.

107. Lisaks on ühise turu killustumise tõttu viieks riigisiseseks eri hinnataseme ja struktuuriga turuks vähetõenäoline, et kõigil kõnealustel riigisisestel turgudel toimuks iseenesest sama suur hinnatõus.

108. Isegi kui eeldada, et äärmisel juhul on võimalik üldine ja iseeneslik hinnatõus igal kõnealusel riigisisel turul, tuleks pidada ootuspäraseks, et need hinnatõusud on eri riigisisestel turgudel toimivate tegurite erinevuse tõttu eri suurusega.

109. Võttes arvesse, et hindu puudutavate toimingute paralleelsus on asjaomaste ettevõtete jaoks huvipakkuv ja riskivaba eesmärk, tuleb sellise paralleelsuse tekkimist nii hinnatõusu aja, turgude kui ka hõlmatava tootevaliku osas pidada väga väheusutatavaks.

110. Samuti ei ole mõeldav, et 1964. aasta jaanuari hinnatõus, mis algas Itaalia turul ja kandus seejärel erineva hinnataseme ja konkurentsi struktuuriga Madalmaade ning Belgia-Luksemburgi turgudele, oleks võinud toimuda 48 tunni kuni kolme päeva jooksul ilma eelneva kooskõlastuseta.

111. 1965. ja 1967. aasta hinnatõusude puhul toimus see kooskõlastamine avalikult, seejuures võimaldasid teated konkreetsete toodete hinna tõstmisest alates teatavast kuupäevast määrata tootjatel kindlaks oma seisukoht mõne Prantsusmaad ja Itaaliat puudutava eriolukorra suhtes.

112. Selliselt toimides kõrvaldasid ettevõtted juba eelnevalt ebaselguse oma vastastikuste toimingute suhtes eri turgudel ning koos sellega ka märkimisväärse osa majandusriskist, mis on seotud igasuguse iseseisva muudatusotsusega kõnealustel turgudel.

113. Üldist ja ühesugust hinnatõusu eri turgudel on võimalik põhjendada vaid kõnealuste ettevõtete hindade tõstmise kooskõlastatud kavatsusega, millega seoses reguleeritakse hinnataset ja konkurentsiolukorda hilisemate allahindluste abil ja sooviga vältida igasugust hinnatõusust tulenevat konkurentsitingimuste muutmise ohtu.

114. Asjaolu, et Itaalia puhul väljakuulutatud hinnatõususid ei rakendatud ja et ettevõtte ACNA osales vaid osaliselt 1967. aasta hinnatõusus teistel turgudel, pigem kinnitab sellist järeldust, mitte ei lükka seda ümber.

115. Konkurentsi eesmärk hindade valdkonnas on hoida hindu võimalikult madalal ning soodustada toodete liikumist liikmesriikide vahel, et võimaldada sellega ettevõtete müügitgevuse optimaalset jaotumist nende toodangumahtu ja kohanemisvõimet silmas pidades.

116. Muutlik hinnatase toetab asutamislepingu üht põhieesmärkidest, s.t riigisiseste turgude omavahelist põimumist ja selle kaudu tarbijate juurdepääsu võimaldamist kogu ühendusest pärit toodangule.

117. Kõnealuste toodete turul omandab erilise tähtsuse vajadus vältida igasuguseid tegevusi, mis võivad kunstlikult takistada eri riigisiseste turgude põimumist tarbija jaoks, sest värvainete turg on suhteliselt jäik. Selle põhjuseks on hindade läbipaistvuse puudumine, kõikide tootjate värvainete omavahelised sõltuvussuhted tarbijatele pakutavate tootepere moodustamiseks, kõnealuste toodete hinna suhteliselt väike osatähtsus kasutajaettevõtte lõpptoodangu hinnas, kasutajaettevõtte soov kohapealse varustaja järele ning transpordikulude mõju.

118. Kuigi igal tootjal on õigus oma hindu vabalt muuta ja võtta selle puhul avalikult või varjatult arvesse oma konkurentide käitumist, on seejuures asutamislepingus sätestatud konkrentsieeskirjadega vastuolus see, kui tootja teeb ükskõik millisel viisil koostööd konkurentidega, et määrata kindlaks kooskõlastatud käitumisviis seoses hinnatõusuga ning kõrvaldada selle hinnatõusu kordaminekuks igasugune kahtlus vastastikuste toimingute suhtes, mis on selle käitumisviisiga seotud, nagu näiteks hinnatõusu määr, hõlmatavad tooted, kuupäev ja turg, millel seda rakendatakse.

119. Ülaltoodud asjaoludel ja võttes arvesse kõnealuste toodete turu eripärasid, on hageja tegevus koos teiste süüdistatavate ettevõtetega suunatud sellele, et asendada konkrentsist tulenevad majandusriskid ja iseeneslikest reaktsioonidest tulenev ebakindlus koostööga, mis hõlmab kooskõlastatud tegevust, mis on asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaselt keelatud.

Kooskõlastamise mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele

120. Hageja väidab, et ühesugused hinnatõususid ei saa kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust, sest eri riikides kehtestatud hindade märkimisväärsele erinevusele vaatamata on tarbijad kaldunud alati eelistama värvainete ostmist omaenda riigist.

121. Eelnevast tuleneb siiski, et kooskõlastatud toimingud, mis soodustavad turgude killustatust, võivad kahjustada tingimusi, mille alusel kõnealuste toodete kaubavahetus liikmesriikide vahel toimub.

122. Ettevõtted, kes on kõnealuseid toiminguid teinud, on püüdnud võimalikult palju vähendada konkrentsitingimuste muutumise ohtu.

123. Hinnatõusu ühesugusel määral ja samaaegsel toimumisel on eelkõige olemasoleva olukorra kindlustamise eesmärk, sellega püütakse vältida ettevõtete klientuuri kaotamist ning lõppkokkuvõttes teenib see riigisiseste traditsiooniliste kaupade turu jäiga olemuse säilitamise huve, kahjustades sellega kõnealuste toodete liikumist ühisel turul.

124. Seetõttu ei ole see väide põhjendatud.

Komisjoni pädevus

125. Hageja, kelle põhiettevõtte asub väljaspool ühendust, väidab, et komisjon ei ole pädev määrama talle trahve üksnes väljaspool ühendust tehtud toimingutega ühisele turule avaldatava toime tõttu.

126. Et tegemist on kooskõlastatud tegevusega, tuleb kõigepealt välja selgitada, kas hageja tegevus avaldas ühisele turule mõju.

127. Eelnevast ilmneb, et vaidlusalused hinnatõusud toimusid ühisel turul ja hõlmasid sellel turul tegutsevate tootjate konkurentsi.

128. Seetõttu toimus vaidlusaluse trahvi aluseks olev tegevus otseselt ühise turu piires.

129. Kooskõlastatud tegevuse vaatluse käigus varem välja selgitatud asjaoludest ilmneb, et hagejaks olev ettevõtte otsustas tõsta oma toodete müügihindu ühise turu kasutajatele, kusjuures kõnealused hinnatõusud olid samalaadsed teiste kõnealuste tootjate poolt rakendatud hinnatõusudega.

130. Kasutades oma haldusvõimu ühenduses registreeritud filiaalide üle, sai hageja kohaldada oma otsust hindade tõstmise kohta kõnealusel turul.

131. Hageja väidab, et tegemist oli filiaalide, mitte tema enda toiminguga.

132. Asjaolust, et filiaali puhul on tegemist eraldi juriidilise isikuga, ei piisa selleks, et välistada emaettevõtte vastutust filiaali tegevuse eest.

133. Selline vastutus on kindlasti olemas, kui filiaal, küll eraldi juriidilise isikuna, ei tee iseseisvaid otsuseid turul tegutsemise kohta, vaid rakendab eelkõige emaettevõtte poolt talle edastatud korraldusi.

134. Kui filiaalil ei ole oma turul rakendatava käitumisviisi üle otsustamisel tegelikku iseseisvat rolli, on võimalik käsitleda artikli 85 lõikes 1 sätestatud keeldu üht ja sama majandusüksust moodustava filiaali ja emaettevõtte suhetele mittekohaldatavana.

135. Sellise ettevõtterühma puhul on teatavatel juhtudel võimalik seostada filiaalide tegevust emaettevõtte tegevusega.

136. Tuleb märkida, et vaadeldaval ajajärgul oli hagejal filiaalides osalus kogu nende kapitali ulatuses või suuremas osas sellest.

137. Hagejal oli võimalus otsustavalt mõjutada filiaalide hinnapoliitikat ühisel turul ning ta kasutas seda võimalust tegelikult kolme kõnealuse hinnatõusu puhul.

138. 1964. aasta hinnatõusuga seoses hageja poolt ühisturul tegutsevatele filiaalidele saadetud kolmes teleksisõnumis on adressaatidele antava korraldusena kindlaksmääratud hinnad ja muud müügitingimused, mida nad oma klientide suhtes peavad rakendama.

139. Et vastupidist ei ole tõestatud, on alust eeldada, et 1965. ja 1967. aasta hinnatõusude puhul käitus hageja oma ühisturu riikides registreeritud filiaalide suhtes samamoodi.

140. Neil põhjustel ei ole kõnealuste ettevõtete vormiline eraldatus, mis tuleneb asjaolust, et tegemist on eraldi juriidiliste isikutega, vastuolus sellega, et nende tegevus turul konkurentsieeskirjade kohaldamisel on ühtne.

141. Seega on hageja läbi viinud kooskõlastatud tegevust ühisturu raames.

142. Seetõttu on alust väita, et hageja poolt esitatud pädevuse puudumise väide ei ole põhjendatud.

143. Hageja esitab oma väite põhjenduseks asjaolu, et otsuse põhjendus on väidetavalt puudulik, kuna selles ei tooda välja emaaettevõtte ja filiaali vahelist seost komisjoni pädevuse põhjendamiseks.

144. Pädevuse põhjendamisse puutuv väide ei ole sellise olemusega, mis võiks seada kahtluse alla otsuse õiguspärasuse.

145. Lisaks ei ole komisjonil kohustust kajastada oma otsustes kõiki põhjendusi, millele ta saab hiljem osutada, et vastata tema õigusaktide õiguspärasuse vastu esitatud väidetele.

146. Seetõttu ei ole hageja esitatud väide põhjendatud.

Trahv

147. Võttes arvesse hageja poolt tehtud ebaseaduslike toimingute arvu ja olulisust ning nende tagajärgi kõnealuste toodete ühise turu korraldamisel, tuleb trahvisummat pidada ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise raskusele vastavaks.

Kohtukulud

148. Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud.

149. Kohtuvaidluse kaotanud pool on hageja.

150. Seetõttu tuleb kohtukulud välja mõista temalt.

EUROOPA KOHUS,

jättes rahuldamata kõik ulatuslikumad või vastuolulised nõuded, otsustab:

1. Jätta hagi läbi vaatamata.

2. Mõista kohtukulud välja hagejalt.

Lecourt

Mertens de Wilmars

Kutscher

Donner

Trabucchi

Monaco

Pescatore

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. juulil 1972. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

R. Lecourt